

Resolucija tržaškega občinskega sveta o globalni zaščiti slovenske manjšine

Tržaški občinski svet je včeraj z glasovi vseh svetovalcev razen fašistov sprejel naslednjo resolucijo:

Tržaški občinski svet zbran na seji 19. februarja 1974,

sklicujoč se in potrjujoč stališča izražena v resoluciji, ki so jo na seji 2. februarja 1973 odobrile vse skupine ustavnega loka, kar zadeva priznanje in polno uresničenje državljanskih in demokratičnih pravic državljanov republike, ki pripadajo slovenski narodnostni manjšini;

potrjuje obvezo za najbolj natančno spoštovanje načela, določenega v členu 3 posebnega statuta Dežele Furlanije - Julijske krajine v vsem, kar sodi v njene pristojnosti;

potem ko je slišal in sprejel županove izjave glede potrebe zagotovitve globalne zaščite slovenske narodnostne manjšine z zakonodajnimi in upravnimi dejanji države in dežele na področjih odgovarjajoče pristojnosti in z upravnimi ukrepi krajevnih ustanov;

potrjuje v ta namen potrebo, da državni parlament uresniči ustrezne zakonske ukrepe za globalno zaščito pravic slovenske narodnostne manjšine na področju Furlanije - Julijske krajine v okviru uresničitve členov 3 in 6 ustave;

obvezuje v ta namen župana in odbor, da podvzameta potrebne korake pri parlamentu in vladi.

To resolucijo Slovenci na Tržašem seveda pozdravljamo kot nov korak k bolj pravičnim odnosom do slovenske manjšine. Hkrati pa ne moremo drugače, kakor da izrazimo svojo skepso. Doživeli smo namreč že vse preveč takih splošnih resolucij v prid »zaščite« slovenske manjšine, da bi se jih še mogli veseliti. V bistvu ostane namreč vse pri starem. Nam Slovencem ne gre toliko za posebno zaščito kot nekaj izjemnega in posebnega kakor pa za polno enakopravnost našega jezika in naše narodnosti na tem koščku sveta, kjer živimo. In menimo, da je že čas, da oblasti nehajo s taktiko odvijajoč druga pristojnost za reševanje vprašanih naših pravic in zahtev po enakopravnosti, ampak da store nekaj konkretnega — vsaka na svojem področju. V tem pogledu lahko da zgled prav tržaška občina, predvsem s sorazmernim zastopstvom Slovencev v občinskih službah in z upoštevanjem slovenščine v občinskih uradih.

V NEVARNOSTI SO temelji demokracije

Italijansko javnost že nekaj časa hudo razburjajo časopisne vesti in najrazličnejše govornice, ki so nastale zaradi preiskave, ki so jo pred nekaj meseci uvedli nekateri mladi sodniki (petorji) iz Genove, ko se je v državi začela tako imenovana petrolejska kriza. To vprašanje je z nadaljevanjem sodne preiskave zadobilo oblike pravega pravcatega škandala, ki je zamajal same temelje demokratičnega političnega sistema.

Medtem ko pišemo, je prišla iz Rima vest, da so sodniki iz Genove izročili sodne spise predsedniku poslanske zbornice, pri čemer so se sklicevali na zakon iz leta 1962, ki pa je v tesni zvezi s 96. členom republiške ustave. Če si pobliže ogledamo vsebino tega ustavnega člena, ugotovimo, da govori o kaznivih dejanjih, ki so jih izvršili predsednik vlade in ministri med izvrševanjem svojih dolžnosti. V takih primerih je za razsodbo pristojen parlament, ki zaseda na skupni seji. Omenjeni sodniki so med preiskavo očitno odkrili znake kaznivih dejanj, pri čemer je neposredno prizadet kak sedanji ali bivši član vlade, kajti v nasprotnem primeru bi njihovo ravnanje bilo nerazumljivo.

Od preiskave, ki jo bo izvedla pristojna parlamentarna komisija, bo odvisno, ali bo kak minister prišel na zatožno klop ali ne. Ne glede na izid parlamentarne preiskave pa je že sedaj jasno, da je petrolejski škandal odkril pred celotno javnostjo vrsto nič kaj spodobnih dejanj, med katerimi prav gotovo prednjači podkupovanje, ki so postavila na zatožno klop predvsem italijanski vodilni politični kader. Ta je danes v očitni defenzivi, kajti drugače si ni mogoče razlagati izredne naglice, s katero so se lotili obravnavati vprašanje javnega financiranja političnih strank.

Nobena skrivnost ni več, da so posamez-

ne politične stranke prejemale in verjetno še prejemajo od petrolejskih mogotcev velike vsote denarja. Na ta način stranke plačujejo svoje uradnike in funkcionarje, vzdržujejo strankine sedeže in časopise ter vse, kar je potrebno za njihovo delovanje. Jasno je, da politične stranke s samo članarino in drugimi prispevki svojih pripadnikov ne bi mogle razvijati takšne dejavnosti, kot jo sicer razvijajo.

Tu pa nastane kočljivo, a vendar bistveno vprašanje o resničnem razmerju med središči gospodarske oblasti in med politično oblastjo. Skratka ugotoviti je treba, kdo je komu podrejen. Dognati je zlasti treba, ali gospodarski mogotci vplivajo, oziroma v kakšni meri vplivajo na odločitve politične oblasti, ki jo je treba tu pojmovati v širšem smislu. V primeru petrolejskega škandala pa se zdi, da ne gre samo za takšen ali drugačen vpliv, temveč celo za nekaj hujšega, to je za nekakšno podrejenost interesom velikega kapitala ali vsaj za zavajanje političnih oblastnikov v dobičkarske namene.

To je po našem mnenju eden glavnih problemov, ki je na naravnost dramatičen način prišel na dan med preiskavo o petrolejskem škandalu in ki je, kot smo že omenili, zamajal same temelje italijanske demokratične ureditve. Ob tej priložnosti se seveda nikakor ne moremo pridružiti tistim krogom ki farizejsko obsojajo škode in hkrati zavestno rušijo obstoječi demokratični sistem. Zavedati se je namreč treba, da odprava političnih strank ne bi ničesar rešila, temveč samo odprla pot avtoritarnim desničarskim avanturam, ki bi ljudstvo zaslužile domačemu in tujemu kapitalu. To pa nikakor ne odvezuje vodilnega političnega razreda, da ne bi naredil vsega, kar je potrebno, da se anomalije političnega sistema čimprej odpravijo.

Predsedniku Titu odsvetujejo potovanja

Beograjska »Politika« in drugi listi so prinesli 16. t.m. novico, da je bil obisk predsednika zveze komunistov Jugoslavije in predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije Josipa Broza Tita na Madžarskem za krajši čas odložen s soglastnostjo obeh strani. Obisk na Madžarskem bi bil moral napraviti Tito 17. in 18. t.m.

Kot je poročala potem agencija Ansa iz Beograda, se je to zgodilo zaradi tega, ker so zdravniki glede na Titovo visoko starost (maja bo dopolnil 82 let) odsvetovali tako

potovanje, po nedavnem napornem Titovem potovanju v južno Azijo. Odsvetovali so mu tudi obiske v nekaterih afriških državah, kamor bi se bil moral podati v kratkem.

—o—

Izraelska ministrska predsednica Golda Meir ima težave s sestavljanjem nove vlade po zadnjih volitvah. Baje noče stopiti v vlado sedanjih obrambni minister Moshe Dayan, ker so ga kritizirali, da se je dal presenetiti v oktobrski vojni od Arabcev, in zaradi njegovega »popuščanja« do Egipčanov.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 24. februarja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Klavirska glasba. 10.15 Poslušaj boš. 11.15 Mladinski oder: »Črni gusar«. Četudi del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Revija solistov 16.00 Šport in glasba. 17.30 »Glasovi v prazno«. Drama, napisal Ferenc Karinthy, prevedel Franc Jeza. RO. Režija: Jože Peterlin. »Premio Italia 1972«. 18.20 Nedeljski koncert. 19.00 Mojstri jazz. 19.25 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obetnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu.

♦ PONEDELJEK, 25. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »V Zoisovem krožku«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev). 18.50 Jakov Gotovac: Koledar. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Violinist Rok Klopčič, pianistka Nada Oman. Janoz Matičič: Tri skladbe; Pablo de Sarasate: Ciganske melodije; Sergej Prokofjev: Koračnica - Stefan Kocijančič: Povesti za mlade ljudi - Slovenski ansambl in zbori.

♦ TOREK, 26. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obetnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za glasbila s klaviaturo. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.55 Glasbeni utrinki. 19.10 Jože Cesar - slikar in scenograf. 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Pustni ples.

♦ SREDA, 27. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol): »Iz Jezusovega življenja: Jezusova mladost«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Trio Lorenz: pianist Primož Lorenz, violinist Tomaž Lorenz, violončelist Matija Lorenz. B. Smetana: Trio v g molu, op. 15. 19.20 Higiena in zdravlje. 19.10 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Luigi Toffolo. Sodeluje basist Ivan Sancin. V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico. 21.50 Motivi iz filmov in glasbenih komedij.

♦ ČETRTEK, 28. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Skladatelj naše dežele: Uba'd Vrabec, pripravil Milko Rener. 19.10 Spomin na Jakoba Ukmarja. »Raznoččnost narodov in krščanska ljubezen«. (Alojz Rebula). 19.25 Pisani balončki (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Čin-čin«. Komedija v 4 dejanjih, napisal Fr. Billetdoux, prevedel Majla Golob. Izvedba: Stalno slovensko gledališče v Trstu. Režija: Majda Skrbinšek. 22.20 Oddih ob glasi.

♦ PETEK, 1. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): Mladí znanstvenik »Razsvetlavo nokoč in danes«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Sodobni slovenski skladatelji. 19.10 Zora Tavčar: »Svitanice«. 19.25 Jazz. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Gabor Oetvös. 22.10 V plesnem koraku.

♦ SOBOTA, 2. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Tenorist Sante Rosolen in pianistka Livia D'Andrea Romanelli izvajata samospeve. 18.50 Glasbena zbirka. 19.10 Po dručtvih in krožkih: »Moški zbor "M. Filej" iz Gorice«. 19.25 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Kresna noč«. Povest, napisal France Bevk, dramaturg Martin Jevnikar. Tretji del. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol. Režija: Jože Peterlin. 21.35 Vaše popevke.

Moskva, Rim, Vatikan

Sovjetski zunanji minister Gromiko je prišel na važen politični obisk v Rim. S predsednikom republike in z ministri se je razgovarjal o sedanji evropski krizi in o medsebojnih odnosih med Italijo in Rusijo. Sprejel bo Gromika tudi papež Pavel VI. To bo že četrto srečanje med papežem in sovjetskim ministrom.

Obisku in razgovorom v Vatikanu pripisujejo politični krogi važen pomen. Govori se o še bolj širokem odprtju vatikanske politike proti Vzhodu. V to zvezo spravljajo tudi odpoklic kardinala Mindszentyja kot primasa Ogrske in imenovanje štirih novih škofov na Madžarskem.

Značilen je tudi tridnevni uradni obisk vatikanskega »zunanjega ministra« nadškofa Casarolija v Varšavi. V njegovem spremstvu je prišel na Poljsko tudi takomenovani potujoči nuncij Poggi, ki bo stalno vzdrževal

zveze z vzhodnimi socialističnimi državami, obenem z njimi pa tudi Poljak msgr. Deprihod papeških odposlancev in poudarila bena občila.

Večina poljskega časopisja je pozdravila prihod papeških odposlancev in poudarja pomen sožitja Cerkve in socialističnih držav za mir v Evropi.

Gromikov obisk v Rimu pa menda pripravlja možnost, da se uredi položaj ukrajinskih katolikov in da se najdejo pota sporazumnih dogovorov med Cerkvijo in državo.

—o—

VOJASKA SLUŽBA

Po poročilih iz Rima bo vlada kmalu izdala odločbe o nekaterih olajšavah pri vojaški službi. V prvi vrsti gre za skrajšanje vojaškega roka, in sicer od 15 na 12 mesecev.

Druga olajšava bo veljala za vojaške obvezance, ki so ob prvem vpoklicu v vojaško službo poročeni. Taki bodo sploh oproščeni vojaške službe.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Mihec in Jakec se menita od taljanske folklore

žejo.

— Pej kej govoriš taku čudno? Na kej cikaš?

— Jest mislem na tisti proces, ke je biu u Arezzi. So sodli nekšnem funkcionarjem od INGIC, ke be blo Istituto nazionale per la gestione delle imposte di consumo. Vseh obsojenih je blo stutri. Vseh vkep so dobili tristupedeset let pržona in aneh strašanskeh meljonov mult in povrnitev škode.

— E, ma tu je bla velika reč!

— Ja, tebi se ti zdi velika, zatu ke nisi tega vaju. Ma je bla dosti večja, in je u tem cajti shlapela. Moreš vedet, de tista lumparija (običajna korupcija, podkupovanje in podobno) se je zgodila pred petindvajsetimi leti, preiskava se je pej začela pred dvajsetimi. In tabat, dragi moj, je blo obtoženih zastran korupcije več ku taužent ledi. Sameh direktorjev, funkcionarjev, žepanov in sploh častitljivih ledi. Med njimi je blo tudi sedemnajst parlamentarcev, ke se zna, jeh niso nikoli takneli, zatu ke demokratične institucije moremo ščitet. Kam be pršli, če be diskreditirali parlamentarce! Od tisteh ta prvih taužent obtoženih so pršli hmali na petstu in pole se je pletlo naprej in je blo obsojenih samo stu.

— In, se zna, ta narbol majhneh in nar-menj furbasteh...

— Ben, tu se zastope. Premisli, de skraja se je govorilo, de bojo mogli sprašat petjnštiridesettaužent prič. Ma pole na procesi jeh je blo samo petstu. Videš, taku je ta reč.

Zatu pej pravem, da ti božji mlini meljejo vselih nomalo preveč počasi in dajejo tumpam cajt za se rešet. Kašni so tudi v teh dvajsteh letih umrli in jem neč ne moreš.

— Ma poslušaj, Mihec, zdej jemamo tudi an fejt škandal. Ta bot pej s petroljem.

— E, dragi moj, pr nas tašneh reči nikoli ne zmanka, dokler homo živi in zdravi. Zatu ke podkupovanje in korupcija spada prouza-prou u nacionalno folkloro in brez tega nanka ne moremo živet.

— Zgleda, de bo tudi ta bot ana velika reč.

— Se zna, de bo. Ke zdej so u dreki cele stranke, posebno tiste od levega centra. Tiste petrolejske družbe so dobile od vlade vse sorte usluge. So dobile davčne olajšave, so dosegle zvišanje cen petroleja. Taku so jemele velike dobičke in vlada — al vsaj nekateri ministri — so jem pomagali. Tisti sodniki tam u Genovi, ke tu raziskavajo, so vre pršli do jemen nekaterih ministrov, al sedanjih al prejšnjih. Pravejo, de jeh je aneh dvanajst, ku apostolov. In taku bo vsa reč dobila, koker se reče, politično obeležje. In tisti sodniki bojo vse karte poslali pred parlament. Tudi zastran tega, ke so tiste petrolejske družbe an tal svojeh dobičkov šenkale političnem strankam, zatu ke so njuh predstavniki u parlamenti glasovali za tiste olajšave, ke so jem prnesle velike dobičke, ke so pole an tal, s hvaležnosti, šenkale tistem političnem strankam, ke so njuh pre-stavniki u parlamenti...

— Ustause, Mihec! Sm vre zastopu. Zdej bojo grešniki glasovali, al naj se grešnike štrafa al ne.

— Taku je. Zatu lahko že zdej rečemo, de bo šlo na dougo. Ma vselih našem braucem oblubemo, če bojo jemeli nomalo potrpljenja, da jem bomo lahko kej povedali čez aneh petindvajsti let. Morbet tudi kej zdej, zatu ke jemamo računalnike.

— Eh, ti presneti mlini!

Zares »zmeda o krstu otrok«

»Katoliški glas« je polemično odgovoril na nekatere trditve v članku »Referendum bo«, ki ga je prinesel naš list. G. Kazimir Humar, avtor članka v »Katoliškem glasu«, najprej citira odlomek iz našega članka, ki ga je najbolj prizadel in v katerem smo omenjali, da nekateri duhovniki v Sloveniji odklanjajo krst otrok, katerih starši se ne izjavijo, da naj bodo njihovi otroci krščeni.

G. Humar trdi, da Vatikan ni izdal za duhovnike take prepovedi. Ker je kot duhovnik verjetno o tem bolj poučen kot mi laiki, v zamemo to na znanje. Iz tega pa sledi, da nekateri duhovniki po lastnem sklepu ne krščujejo otrok, če se jim zdi, da njihovi starši niso katoličani ali vsaj ne dovolj dobri katoličani. Kaj pa pravi Vatikan k temu? Kajti to se res dogaja.

Iz koncilskega navodila, ki ga navaja g. Hu-

DVE PETROLEJSKI ČISTILNICI V SLOVENIJI?

V Sloveniji bodo začeli graditi novo petrolejsko čistilnico v Lendavi z zmogljivostjo dveh milijonov ton letno. To je sporočil direktor lendavskega obrata podjetja INA-NAFTA. Gradnjo rafinerije bi morali končati v letu 1976, investicijske naložbe pa bodo znašale okoli 400 milijonov dinarjev. V načrtu je predvidena tudi zidava termične električne centrale moči 300 Megawatov.

Rafinerijo z zmogljivostjo 5 milijonov ton letno pa nameravajo postaviti tudi v Kopru. Zdaj nima Slovenije nobene rafinerije.

Z avstrijske strani pa se je zvedelo, da je državna petrolejska družba sklenila povečati čistilnico v Schwechatu, ki dobiva surovo nafto od prekoalpskega naftovoda s terminalom v Trstu. Zmogljivosti prenovljene čistilnice bodo znašale 14 milijonov ton, torej skoro pet milijonov več kot zdaj. Poleg rekonstrukcije Avstriji napovedujejo tudi gradnjo cevovoda za lažjo razpečavanje bencina. Stal bo približno 50 milijonov dolarjev.

Vprašanje svobode vesti

II.

V našem prejšnjem članku smo najprej nazkazali specifično moralno plat problema ob ljudskem glasovanju proti razporoki. Ker pa je že glasovanje samo na sebi tudi politično dejanje in ker je tudi postavljeno v točno določen politični kontekst, smo zadnjič brez pomislekov poudarili vrsto nevarnosti, ki bodo ob tem glasovanju grozile politični rasti in zrelosti italijanskega naroda.

Ob tem se človek sprašuje, ali je mogoče, da so demokratične in antifashiistične italijanske politične stranke tako omejene in tako šibke, da niso znale ali niso mogle preprečiti političnega izigravanja in nejasne igre nekaterih političnih skupin na skrajni desnici (Almirantejevi misivci in Geddovi »katoličani« pa Comitati civici)

Ne gre tu za nasprotovanje ljudskemu glasovanju kot takemu, do katerega ima v vsaki demokratični skupnosti ljudstvo vedno pravico. Gre za veliko hujšo nevarnost poslabšanja medstrankarskih odnosov in tedaj zastoj v rasti politične zrelosti italijanske družbe. Zakaj jasno je, da se problem referenduma ne bo omejeval le na moralno religiozno področje, ampak

mar, tudi ne sledi, da naj duhovniki ne krščujejo takih otrok. Tam je le rečeno: »Krščanska družina mora otroke po veri, ki so jo prejeli pri krstu, že od prvega detinstva učiti, da bodo spoznavali in častili Boga ter ljubili bližnjega...« Vsaj v tem besedilu pa ni rečeno, da so mišljeni pod izrazom »krščanska družina« samo otrokovi starši. Lahko je mišljena zares vsa tradicionalna družina, torej tudi stare matere ali stari očetje ali drugi sorodniki, ki se prištevajo k družini. Vemo, da so danes marsikje v Sloveniji predvsem stare matere ali tete, ki skrbijo za vzgojo otrok, ker starša delata ali sta celo v tujini. In pogosto so stare matere tiste, ki želijo, da je vnuk krščen, in imajo tudi trden namen, da ga krščansko vzgojijo. Čudimo se, da g. Humar tega ne ve. Še večje začudenje nam vzbuja, da hoče vzbuditi vtis, da je tudi on pristaš nebrzdanega liberalizma, ki grozi zavladati v katoliški Cerkvi (mislimo samo na določene hierarhične kroge), liberalizma, ki neprestano in hrupno poudarja zgolj osebne pravice in osebno odgovornost, osebno odločitev, kakor v času mladega liberalizma, iz katerega je zrastel kapitalizem. Tam je razbrzdani liberalizem danes v glavnem premagan in ukročen, vsiljena mu je zavest, da je vsakdo odgovoren za svoja dejanja vsemu občestvu, in tudi občestvo je odgovorno za blaginjo posameznika. Na tem načelu temelji vse socialno skrbstvo, vse zdravstveno zavarovanje, podpore za brezposelne, pa tudi vse delavske pravice in sploh večina modernih zakonov, ki urejajo javno življenje, npr. plačevanje davkov. Le Cerkev do-

zdevno ne priznava občestva, kot bi lahko sklepali iz pisanja g. Humarja. Za krščansko vzgojo otrok bi moralo jamčiti vse slovensko krščansko občestvo, ne pa zgolj starši, kajti tudi če so ti še tako dobri katoličani, vendarle ni gotovo, da bodo ostali pri življenju in da bodo zagotovo poskrbeli za krščansko vzgojo svojega otroka; lahko se namreč zgodi, da se smrtno ponesrečijo, ali da se en zakonec, ko ovdovi, poroči z drugim, ki ni veren; ali da se morata oba izseliti in prepustiti otrokovo vzgojo drugim ljudem. Lahko se zgodi toliko stvari, tudi to, da se nekoč ustrašita kakšnega resničnega ali namišljenega pritiska v svoji okolici in nehata pošiljati otroka v cerkev.

Mi pa menimo, kot kristjani in kot pripadniki slovenskega naroda, ki je po svoji večini krščanski, tudi če tega teatralno ne manifestira na vsakem koraku, da je vse slovensko krščansko občestvo odgovorno za krščansko vzgojo otrok, ki so bili krščeni, in ne le njihovi starši. Zanikati tako občestvo je usodna zmeta. Potemtakem bi lahko prepustili posameznim staršem tudi odločanje o narodnosti njihovega otroka, in vendar vemo, da odloča o tem vse narodno občestvo, vse okolje, tudi če so starši brez vsake narodne zavesti. Otroci pa postanejo po svoji zavesti vendarle Slovenci, četudi morda tudi v njih ni močne zavesti o tem. A nikomur ne pade na misel, da bi zahteval, da se otrok ne sme vzgajati v Slovenca in da naj se šele potem, ko odrastejo, odločijo, če hočejo biti Slovenci ali ne. Kvečjemu jim je na prosto dano, da izjavijo da se ne prištevajo več k slovenskemu narodnemu občestvu. Toda to so redki primeri in samo tam, kjer so taki Slovenci obdani od tujega.

(Dalje na 5. strani)

Nova jugoslovanska ustava

Danes, 21. t.m., bodo razglasili v Jugoslaviji novo ustavo, ki pa je seveda v bistvu ista kot prejšnje, le da je prenesen poudarek bolj na pravice delovnih kolektivov v smislu delavskega samoupravljanja in da nova ustava spet bolj poudarja vlogo Zveze komunistov Jugoslavije kot glavnega organizatorja

in pogonske sile jugoslovanskega življenja. Pri tem je pripomniti, da ustava v Jugoslaviji nima tiste vloge kot v drugih državah, ampak pomeni bolj listino praktičnih političnih in gospodarskih smernic za določeno obdobje. Zato je logično, da si vedno spet sledijo nove ustave ali ustavne reforme, kakor hitro se začuti v politični in gospodarski praksi potreba po njih. Jugoslovanski ustavni pravniki vidijo negativno dejstvo le v tem, da prihajajo pobude za ustavne spremembe vedno samo od zgoraj, ne pa tudi od spodaj, iz ljudstva, iz vrst delavcev, kar je znak določene pasivnosti in nezainteresiranosti.

KITAJCI IN BEETHOVEN

Kitajski komunisti so si te dni spet privoščili Beethovna. Partijsko glasilo »Ljudski Dnevnik« primerja Beethovna z italijanskim skladateljem Ottorinom Respighijem in pravi, da sta oba čudaka in da se v njuni glasbi zrcalijo gnila in dekadentna čustva meščanstva.

S tako gonjo proti Beethovnu in drugim klasičnim evropskim skladateljem hočejo verjetno kitajski komunisti odvrniti ljudi od tega, da bi se zanimali za klasično evropsko glasbo in jo hoteli poslušati. Verjetno se bojijo, da bi evropska glasba tako vplivala na čustva Kitajcev, da bi se začeli preko glasbe zanimati tudi za vse drugo, kar je evropsko. V tem odklanjanju Beethovna in druge klasične evropske glasbe je tudi veliko šovinizma. Toda kakšen protestni hrup bi nastal, če bi v Evropi tako odklanjali kake umetnike s Kitajskega!

bo močno zarezal v politično dogajanje v državi, saj dejansko tudi gre za pravico posameznika, ki ni nujno kristjan, do svobodnih odločitev na področju zakonske družinske skupnosti. V nekem tedniku je bilo zapisano, da Italija po ljudskem glasovanju ne bo enaka Italiji pred njim. Tudi če se s to dramatično izjavo ne strinjamo, moramo vsekakor priznati, da ljudsko glasovanje ne bo šlo skozi italijansko politično stvarnost neopaženo in da bo vzdušje napetosti ob njem le pustilo določene posledice. In ta kvaliteten skok bo žal skok v preteklost, v dobo frontizma, Geddovega klerikalizma, v dobo načelnega antikomunizma in v dobo katoliške nezmotljivosti in nepopustljivosti. Proti temu tako nevarnemu nazadovanju, ki bo nujno imelo svoje posledice tudi na vladni ravni (nevarnost novega Andreottijevega centrizma), se bodo lahko poleg drugih svobodnih sil zoperstavili tisti odgovorni kristjani, ki jim njihovo spoštovanje sočloveka in njihova svoboda vesti narakuje in obvezuje sprejemati dejstvo razporoke in si bodo to upali tudi na glas povedati.

Na tak način bo tudi možno preprečiti tisto
(dalje na 7. strani)

1. t.

O uporabi slovenščine naj se izreče sodna oblast

Tržaški občinski svet je na seji z dne 19. t.m. odobril resolucijo, ki se zavzema za globalno zaščito slovenske narodne manjšine v Furlaniji - Julijski krajini. Celotno besedilo resolucije objavljamo na drugem mestu. Za resolucijo so glasovali svetovalci vseh strank ustavnega loka, kar pomeni, da so bili proti le predstavniki novofašističnega misovskega gibanja.

V razpravo je med drugim posegel svetovalec Slovenske skupnosti dr. Dolhar, ki je svoj govor začel v slovenščini. Župan pa ga je prekinil, češ da obstoječi predpisi ne dovoljujejo uporabe slovenskega jezika. Dr. Dolhar — je takšen zakon protiustaven. Slovenskem jeziku in pri tem obširneje obravnaval vprašanje uporabe slovenskega jezika v javnopравnih ustanovah. V tej zvezi je opo-

zoril, kako sama tržaška občinska uprava objavlja svoje uradne razglase po kraških vaseh tudi v slovenščini in enako ravna tudi državna uprava, zlasti obrambno ministrstvo, kadar gre za nazorne razglase. Pri tem nastane vprašanje, ali je takšno ravnanje zakonito. Če bi obveljalo stališče tržaškega župana, bi bil odgovor vsekakor odklonilen.

Predstavniki Slovenske skupnosti je tudi omenil stanje v okoliških občinah na Tržaškem, kjer pravilnik, ki ureja potek sej občinskih svetov, dovoljuje uporabo obeh jezikov in celo določa, da mora biti sejni zapisnik sestavljen tudi v slovenščini. Zanimivo je, da je omenjene pravilnike potrdila tržaška prefektura.

»Če obstaja zakon, ki prepoveduje uporabo slovenskega jezika — je še dejal dr. Dolhar — je takšen zakon proti ustaven. Slovenci že skoraj 30 let čakamo, da se iz italijanske zakonodaje izločijo členi, ki so v kričnem nasprotju z republiško ustavo.« Ob koncu svojih izjav pa je predstavnik Slovenske skupnosti zahteval od župana, naj ga nemudoma prijavi sodni oblasti, če meni, da je izvršil kaznivo dejanje, ko je svoja izvajanja začel v slovenskem jeziku. Po mnenju dr. Dolharja je naloga sodne oblasti, da izreče rzsodbo o tem vprašanju, oziroma da preda celotno zadevo ustavnemu sodišču.

—o—

VERSKO PREDAVANJE PROF. ANTONA STRESA

V petek, 22. februarja bo predaval v Marinem domu v ulici Risorta 3 bogoslovni profesor Anton Stres iz Ljubljane o temi »Prerokbe že zore v dopolnjevanje« (Obnovljena teologija upanja).

Začetek ob 20. uri.

PRIDITE K NAM!

Slovenski kulturni klub bo priredil v soboto 22. t.m. v prostorih Slovenske prosvete, v ulici Donizetti 3-I večer, na katerem bo nastopil

OKTET PRIMORSKEGA AKADEMSKEGA ZBORA »VINKO VODOPIVEC«

Začetek ob 20. uri. Vstop prost vsem! Vabimo tudi člane Društva slovenskih izobražencev!

V nedeljo ob 17. uri pa bo v klubu pustna zabava. Pred plesom nas bo zaval neznani mladi čarodej.

Mladi, vabljeni ste!

PEPELKA VABI NA OTROŠKO PUSTNO RAJANJE v nedeljo, 24. februarja ob 14.30 v Kulturnem domu v Trstu

Zabavni program na odru se prične ob 15.30

Rezervacija miz od četrta, 21. t.m. dalje od 12. do 14. ure pri blagajni Kulturnega doma (tel. 734.265).

S Samom Pahorjem smo vsi

V sredo je bila na tržaški preturi, soba 113, sodna obravnava proti prof. Samu Pahorju dozdnevno zaradi prekrška po čl. 651 kazenskega zakonika, dejansko pa zaradi tega, ker se je poslužil, v skladu s 5. členom memoranduma, slovenskega jezika v diskusiji z nekim mestnim stražnikom. Bil je obsojen in ob tej priložnosti se je sodnik postavil na stališče, da Slovenec nima pravice zahtevati tolmača ali govoriti pred oblastmi slovensko, če zna dobro italijansko. S tem pa sploh izgubi pomen 5. člen memoranduma, kajti v takem smislu smo Slovenci na istem kot Kitajci, ki jih zaneše v Trst. O zadevi bomo še spregovorili in s poudarkom. Tokrat hočemo le poudariti svojo vzajemnost s prof. Samom Pahorjem. Naj ne misli, da je sam v svojem boju.

STAVKA PROTI PREPOVEDI POUKA SLOVENŠČINE

Odborniki in člani Sindikata slovenske šole, zbrani na seji dne 19. februarja, so sklenili, da okličejo za četrtek 21. februarja t.l. celodnevno stavko vsega šolskega osebja na slovenskih šolah vseh vrst in stopenj. S tem hočejo izraziti svoj ogorčen protest proti oblastem, ki so prepovedale pošolski pouk v slovenskem jeziku v Brdu in Teru v Slovenski Benečiji.

S to stavko obenem protestirajo proti stališču vlade, ki pri uresničevanju delegiranih zakonov za ureditev ekonomskega in pravnega položaja šolskega osebja ne izpolnjuje sprejetih obveznosti.

»LITERARNI POGOVOR« V NEMŠKEM INSTITUTU

V petek, 22. t.m. bo v Nemškem kulturnem institutu v Trstu »literarni kolokvij« o temi »Literatura in množična obveščevalna sredstva«. Na sporedu so filmi, predavanja in debate od 18. do 22. ure. Predvajali bodo filme o raziskavah spomenikov in o pisatelju E.T.A. Hoffmannu. Predavala pa bosta Walter Höllerer in Wolfgang Ramsbott.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

EDUARDO DE FILIPPO

BOŽIČ PRI CUPJELLOVIH

Scena: Demetriij Čej
Kostumi: Anja Dolenceva
Glasbena oprema: Ivo Merše
Režija: JOŽE BABIČ

V petek, 1. marca ob 20. uri - Abonma Red R - premierski in Red G

v soboto, 2. marca ob 20. uri - Abonma red B - prva ponovitev

v nedeljo, 3. marca ob 16. uri - Abonma red C - prva nedelja po premieri

Slovenska skupnost o aktualnih vprašanjih

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je na seji z dne 20. februarja obravnaval rezultate ljudskega štetja v tržaški pokrajini, ki jih Slovenska skupnost ne more sprejeti zaradi že svoj čas ugotovljenih dejstev. Zato je odbor Slovenske skupnosti ponovno odklonil vsakršno veljavnost takemu načinu ljudskega štetja, ki je dejansko diskriminiralo slovensko narodno skupnost v Italiji. S tem v zvezi je odbor Slovenske skupnosti izrazil željo, da bi prišlo do skupnega stališča vseh političnih in kulturnih sil v okviru slovenske narodne skupnosti, ki naj odločno zavrnejo veljavnost zadnjega ljudskega štetja.

Odbor Slovenske skupnosti je z zadovoljstvom vzel na znanje resolucijo, ki jo je 19. t.m. izglasoval tržaški občinski svet in ki obvezuje župana ter občinski odbor, naj se zavzameta za globalno zaščito slovenske manjšine. Izrazil je tudi prepričanje, da bo poseg predstavnika Slovenske skupnosti dr. Dolharja, ki se je zavzel za pravico uporabe slovenskega jezika v javnopравnih organih, imel pozitiven odmev tako v občinskem svetu samem kot izven njega.

Kar zadeva stanje v devinsko-nabrežinski občini, je vodstvo Slovenske skupnosti ponovno izrazilo svoje nasprotovanje komisar-

ski upravi in sklenilo napraviti nadaljnje korake za rešitev krize. Izvršni odbor je odobril v tej zvezi delo krajevnega vodstva Slovenske skupnosti.

Ob koncu je izvršni odbor z zadovoljstvom ugotovil, da je posebna komisija Sveta Slovenske skupnosti izdelala pomemben predlog glede preureditve slovenske tržaške radijske postaje in uvedbo televizijskega programa v slovenskem jeziku. Predlog, ki ga je izdelala omenjena komisija, je Slovenska skupnost vložila kot zakonski osnutek v deželni svet, in sicer na podlagi člena 26 deželnega statuta. To daje možnost deželi, da prouči vprašanja, ki sicer ne spadajo v njeno pristojnost, a ki pobliže zadevajo to deželo samo. Odbor je izrazil upanje, da bo deželni svet čimprej obravnaval ta zakonski predlog in ga nato poslal v dokončno odobritev rimskemu parlamentu.

—o—

PESEM MLADIH

Revija mladinskih zborov in ansamblov bo v nedeljo, 10. marca v Kulturnem domu v Trstu.

Prireja jo Zveza cerkvenih pevskih zborov.

Preveč dvigajo greben

Zadnje dneve se zopet pojavljajo na hišnih zidovih na goriških ulicah različni napisi in gesla politične vsebine. Napacani so na stene z gosto črno barvo, ki jo morajo mestni delavci z zidarskimi kladivi odkrušiti z ometa.

Kot se ugotavlja, so te čečkarije delo novo-fašističnim dolgoobradih mladih pobalinov, ki prejemaajo za tako junaštvo pet tisoč lir na noč.

Goriška socialistična zveza je naslovila na vso javnost poziv, naj pazi na take pobaline, ki dvigajo fašistične grebene, ter jih javi pristojni oblasti.

Pa tudi oblast sama bi morala pojačati nočne straže po mestnih ulicah.

Omenjenega sestanka goriških socialistov se je udeležil tudi senator Lepre, podtajnik

Rupa-Peč

NAS PRAZNIK

Včasih se oglasimo v listu z našimi željami in težavami. Katera soseska pa jih nima. Izražamo tudi svoja mnenja in nasvete, kako bi jih mogli z dobro voljo soseske in ustreznih upravnih organov odstraniti.

Danes pa naj se z nekaj vrsticami ustavimo pri našem pevskem zboru, ki nastopa v cerkvi in tudi pri zunanjih prireditvah.

Vodi ga že več let požrtvovalni Zdravko Klanjšček, ki prizvončklja vsako nedeljo iz oddaljenih Jazbin med naše pevce.

Tu pa naj bo besedica graje tudi za nas. Marsikateremu članu ali članici pevskega zbora je včasih pretežavno priti pol ure daleč k pevskim vajam, medtem ko se njihov pevovodja ne ustraši tudi več kot eno uro dolge poti.

Pa upamo, da se bo vnema za zbornu petje zopet vnela, zlasti zdaj ko se pripravljamo na običajni pomladni praznik »frtalje sv. Marka«, ki je postal že naša značilnost.

Letos bo na vrsti zelo živahen spored. Nastopali bodo tudi naši otroci in šolarji, poleg raznih zborov. Zvečer bo pa godba poskrbela za živahno zabavo na cementnem barjarju.

Zato že zdaj vabimo vse okoličane na naš pomladni praznik, seveda, če bo res pomladno vreme...

v notranjem ministrstvu. Izjavil je, da bo postavna oblast ostro nastopila proti takim fašističnim nasiljem in izzivanjem, ki močno škodijo prijateljskim stikom s sosednimi državami.

Pevma

JAVNA DELA

Po dolgem času bo tudi Pevma dobila nova javna poslopja, po katerih čuti prav živo potrebo.

Na zadnji seji občinskega odbora v Gorici je bil sprejet sklep, da se izvedejo v Pevmi nekatere preuredbe na javnih poslopih. Za ta dela bo dežela prispevala 38 milijonov lir. V poštev pridejo občinska zgradba, kjer bodo uredili prostore za rekreacijske in družbene potrebe ter za pošolski pouk.

Končno se bodo lotili tudi poprave župnijske hiše. Ta je tudi bila potrebna prenovitve za primerne stanovanjske in uradne prostore župnišča.

Potem se bo tudi dušnopastirsko delo v fari lahko izboljšalo.

SOLSKA STAVKA

Deželni sindikat slovenskih šolnikov, in sicer obe sekciji, tržaška in goriška, sta napovedali za danes 21. februarja, enodnevno stavko vseh šolskih nastavlencev na naših šolah, učnega in upravnega ter tehničnega osebja.

Stavka ima namen dvigniti dvojen protest. Prvič, proti krivični prepovedi slovenskega pošolskega pouka v Beneški Sloveniji. Drugič, proti obotavljanju vlade, ki še dosedaj ni z izvršnimi določbami uredila ekonomskega in pravnega položaja osebja na slovenskih šolah.

—o—

AVTOMOBILIZACIJA

Po zadnjih podatkih kroži po italijanskih cestah deset milijonov avtov, ki so last italijanskih zasebnikov. To se pravi, da ima devet milijonov italijanskih družin, ali 54,9 odstotkov, vsaka svoj avto.

Avtomobilov, ki so last javnih ustanov, so našteali nekaj nad dva milijona.

Razstava Andreja Kosiča v Gorici

Od 1. do 13. februarja je v razstavnici dvorani »Pro loco« v Gorici razstavljal slikar ljubitelj Andrej Kosič iz Gorice. V slabem letu dni je pričujoča razstava bila že drugi Kosičev samostojni nastop v Gorici, saj se je v lanskem marcu predstavil z akvareli v galeriji »Il Torchio« v ulici Mamelli. Pogosti Kosičevi nastopi, tako samostojni kot na skupinskih razstavah, so dokaz njegove neutrudne delavnosti, kljub glavni zaposlitvi v lastni trgovini čevljev.

Nedavna razstava v Gorici je obsegala 36 olj, v glavnem krajim, na nekaterih slikah pa smo srečali tudi upodobitve značilnih primorskih vasi oziroma etnografsko zanimivih detajlov iz teh vasi. Naj omenimo, da je Kosič v eni sliki upodobil tudi rojstno vas Rupo, v drugi pa bližnjo Peč. Zdi se, da je večjo oblikovno in vsebinsko zlitost kot pri arhitektonskih motivih, pri katerih ga še za-

poslujejo tehnična vprašanja, na primer perspektiva in senčenje, dosegel pri čistih krajinah. Te nas prepričajo z barvno lestvico, posebno še tiste, pri katerih se je omejil na nekaj osnovnih tonov, in z globinsko iluzijo. Kosičevo gledanje na naravo je izrazito slikarsko in čeprav je po svoji osnovni usmeritvi realist, ga še posebej zanima študij rjavih, rumenih in rdečih tonov, ki mu jih ponuja jesenska ali zimska narava v naših krajih. Očitno je, da bo moral slikar Kosič tudi pri upodobitvah primorskih vasi in domačij, zlasti še takrat, ko bo premagal nekatere tehnične težave, zajeti globlje in podoben kot pri krajinah stremeti po oblikovno čiststem ter osebno poudarjenim izrazom.

Andrej Kosič namerava letos razstavljal tudi v Sloveniji, med drugim v Idriji.

M. V.

ZARES »ZMEDA O KRSTU OTROK«

(Nadaljevanje s 3. strani)

neslovenskega okolja. Isto pa velja za slovenske kristjane.

Če je bila konferenca jugoslovanskih škofov drugačnega mnenja, je to samo dokaz, da se večina teh škofov še ne zaveda pomena in odgovornosti občestva za človeka in da je v njihovem pojmovanju družba, tudi krščanska družba, še vedno razbita na milijone posameznikov ali zgolj družin v ozkem smislu: oče, mati, otrok.

Prav tako se ne moremo strinjati z izjavo g. Humarja: »Če pa krstu ne sledi tudi krščanska vzgoja, je krst za otroka le prazen obred.« Svoj čas nas je katekizem učil, da vtisne zakrament sv. krsta otroku neizbrisno znamenje, kot v ostalem tudi drugi zakramenti. Cerkevna literatura je polna takih izjav. Vprašali smo še druge, tudi mlajše ljudi, in vsi so nam odvrnili, da so tudi nje kateheti učili tako. Kako torej, da je postal krst naenkrat le prazen obred, če mu ne sledi krščanska vzgoja? Potemtakem je tudi zakrament sv. zakona le prazen obred, če mu ne sledi krščansko zakonsko življenje, in vendar se Cerkev odločno brani razveljaviti take zakone in vztraja, da so neločljivi prav zaradi zakramenta. In kako je z zakramentom mašniškega posvečenja? Je tudi ta le prazen obred, če, recimo, duhovnik potem ne opravlja svojega poslanstva tako, kot bi moral, ali celo zavrne duhovniško službo in se oženi?

Vemo, da g. Humar ni napisal svojega članka z namenom, da bi polemiziral z N. 1., ampak da bi nekaj pojasnil. A tudi mi ne odgovarjamo zato, da bi polemizirali z njim. Zdi se nam pa, da so v sedanjem času te stvari posebno važne, in da lahko določene trditve in izpreminjanje duhovniškega nauka o krstu oziroma o zakramentih sploh kristjane močno zmede in jim vzame zaupanje v Cerkev. Če se ne morejo zanesti na tisto, kar so jih duhovniki nekdanj učili, kako naj verjamejo tisto, kar učijo danes? Zdi se nam, da je zavladal v današnjih duhovniških vrstah liberalni, racionalistični duh, ki spominja na zloglasni janzenizem. Tudi janzenizem je namreč zahteval od človeka, da mora biti posebno »zrel« za zakramente, da se mora sam odločati, da mora biti dovolj odrasel zanje. Tako npr. ni pripuščal otrok k obhajilu, ker se po njegovem premočno zavedajo pomena tega zakramenta. Toda Jezus je rekel: »Pustite male k meni...«. Če se bodo mali naučili ljubiti Jezusa in bodo rastle v zavesti, da spadajo s krstom v njegovo družino, jim bo vedno domač in blizu, tudi če se bo zdelo, da se mu ne marajo približati. Vedno se bo našel kdo, ki jih bo spomnil, da nosijo v svoji duši božje znamenje, po krstu. Če pa ne bodo imeli te zavesti, morda vse življenje ne bodo našli dovolj poguma, da bi se približali svojemu Očetu.

Zato tudi ne bi mogli reči, da se strinjamo z odgovorom, ki ga je dal g. Humar tistemu »izkušenemu duhovniku«, ki mu je pripovedoval o dekletu, ki je bilo sicer krščeno, a praktično nič ne ve o krščanstvu. Mislimo namreč, da se mu je približala prav zato, ker nosi v sebi zavest, da je po krstu kristjanka. V ljudeh je veliko, veliko več krščanstva, kot pa menijo nekateri strogi, prestrogi duhovniki reformatorji; tudi v takih ljudeh, ki sami menijo, da so samo še formalno kristjani ali da sploh niso več kristjani. Celu v takih, ki mislijo, da Boga sovražijo ali da ga ne priznavajo. Mnogi od njih se v stiski ali pred smrtjo spomnijo na Boga kot na dobrega očeta ali na mater in se obrnejo k nje. Kdo more videti ljudem v duše? In kdo ima pogum, da bo začel z lastnim metrom meriti njihovo krščanstvo?

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Knjižni dar celjske Mohorjeve družbe

Kot smo na kratko že poročali, je v knjižni zbirki celjske Mohorjeve družbe za leto 1973 izšlo pet knjig, in sicer štiri v nakladi po 56.000 izvodov, ena pa je natisnjena v 55.000 izvodih. Naklada je torej v primerjavi z lanskim letom nekoliko padla, kar bo vodstvo družbe moralo upoštevati in raziskati vzroke tega dejstva. Sicer pa lahko zapišemo, da je kvaliteta knjig, tako vsebinsko kot oblikovno, ostala na lanski ravni.

Na prvem mestu je treba omeniti tradicionalni »Mohorjev koledar«. Zaglavja mesecev so okrašena z barvnimi reprodukcijami nabožnih prizorov s panjskih končnic, nebesna znamenja za posamezne mesece pa je izdelal pok. akademski slikar Stane Kregar. Tako ima ta del knjige poleg praktičnih tudi pomembne estetske vrednote. Sledi nato literarni del, v katerem najdemo lažje prispevke v prozi in nekaj pesmi; v zvezi s tem delom koledarja moramo poudariti, da so zamejski avtorji dobro zastopani. Alojz Rebula je prispeval odlomek z naslovom »Iz farne kronike Neboškega rovta«, Boris Pahor črtico »Rože za gobavca«, v kateri govori o nasilni smrti slovenskega zborovodje Lojzeta Bratuža iz Gorice, Zoda Tavčar pa črtico »Deklica iz Florence«. — (V literarnem delu koledarja je objavljen tudi »Križev pot« primorskega književnika Stanka Vuka umorjenega marca 1944, torej pred 30 leti, skupaj z ženo v Trstu).

Mohorjev koledar se je 30. obletnice zasedanja AVNOJ v Jajcu spomnil z odlomkom iz Kocbekove knjige »Slovensko poslanstvo«, ki je izšla pred leti pri Mohorjevi družbi. Ta članek je hkrati tudi prvi v seriji sestavkov z aktualno vsebino. V tem okviru se zdi zelo umestna objava članka »Koroški Slovenci včeraj, danes, jutri«, ki razčlenjuje zgodovinske korenine koroškega vprašanja in na kratko povzema razvoj do današnjega dne. V članku so v celoti objavljene tudi določbe 7. člena avstrijske državne pogodbe, ki govori o pravicah slovenske in hrvatske manjšine. V sedanjost sega tudi članek avtorja P. K. »Slovenik — slovenski zavod v Rimu«. Sledi nato vrsta poljudnoznanstvenih člankov, n. pr. o uporu Solčavcev leta 1851 proti državni oblasti, spominski zapis ob 200-letnici rojstva čebelarja in slikarja Antona Janše, I. F. je napisal sestavek »Slovenska ljudska umetnost na panjskih končnicah«. Uredništvo se je spomnilo tudi umetniške ustvarjalnosti arhitekta Antona Bitenca, ki je lansko leto za ureditev zgodovinskega Blejskega otoka dobil visoko priznanje — Plečnikovo nagrado.

Zadnji del koledarja je namenjen raznim obletnicam in spominskim zapisom. Tako izveemo, da je lansko jesen obhajal 70-letnico rojstva mariborski škof dr. Maksimilijan Držeknik, lani je nadalje poteklo 80 let, odkar se je rodil Prežihov Voranc. Letos oktobra bo minilo 100 let od rojstva pisatelja Ksaverja Meška, marca 1974 pa bo 100-letnica rojstva generala Rudolfa Maistra. Temeljiti članek je namenjen 70-letnici rojstva Edvarda Kocbeka; v koledarju najdemo poleg tega še nekaj njegovih najbolj znanih in verjetno tudi najboljših pesmi. Koledar omenja 60-letnico rojstva dveh zamejskih književnikov, Vinka Beličiča in Borisa Pahorja. Pri obeh objavlja seznam njunih važnejših del. Na koncu koledarja so objavljeni še članki, ki

se spominjajo pomembnih Slovencev, umrlih v nedavni preteklosti, tako Jakoba Sokliča, Franceta Steleta in Stanislava Kregarja.

Mohorjev koledar postaja, gledano z zgodovinskega stališča, poljuden zbornik in nekakšno ogledalo kulturnega ter verskega življenja na Slovenskem z dragocenim dokumentarnim gradivom, primernim za branje tudi med širšimi plastmi ljudstva. Mohorjeva druba ostaja torej zvesta staremu pravilu, pisati v skladu z novimi dognanji v družbenih in naravoslovnih vedah, vendar tako, da bo to pisanje vsak, tudi nestrokovnjak, z lahkoto razumel. Zato se zdi zelo posrečena odločitev založbe, ki je začela izdajati zbirko »Veliki slovenski kulturni spomeniki«. Prvi zvezek je napisal umetnostni zgodovinar dr. Marijan Zadnikar in nosi naslov »Spomeniki cerkvene arhitekture in umetnosti«. Na začetku je avtor obrazložil poglobljena slogovna obdobja v Sloveniji, nato pa prehaja na opis posameznih umetnostno pomembnih cerkev. Na koncu knjige je dodan še slovarček manj znanih strokovnih izrazov s področja umetnostne zgodovine. Prijetno, vendar ne na strogo znanstvenih podlagah zasnovano branje pomenijo »Stare slovenske lipe« avtorjev Mirana Sattlerja in Franceta Steleta (sina pok. prof. Steleta). Pri knjigi ne gre le za opise starih znamenitih lip, raztresenih širom po slovenski zemlji, marveč so to »kramljanja z ljudmi o življenju, ki je stoletja teklo pod vejami lip in ostalo zapisano v spominu«, kot je natisnjeno v podnaslovu knjige. Knjiga je polna zgodb o nekdanjih graščakih, zakopanih zakladih, turških pustošenjih, ujmah in boleznih v starih časih, med to pripovedovanje pa so neprisiljeno vpleteni odlomki, ki razodevajo sedanji utrip slovenskega podeželja.

Ne samo tolminski, ampak primorski upor

Ob koncu prejšnjega leta je izšla nova, 39.-40. številka revije »Srečanja«, ki jo izdajajo v Novi Gorici, in sicer še za letnik 1973. Hkrati je to prva številka pod novim uredništvom. Glavni urednik je sedaj Jože Šušmelj, odgovorni urednik pa Sergij Pelhan.

Na uvodnem mestu je objavljena »Beseda uredništva«, ki govori o nadaljnjem konceptu revije in o novih nalogah, ki jih prinaša nova ustava. V uvodu je med drugim rečeno, da bo revija še naprej spremljala tudi zamejsko dogajanje in v zvezi s tem uredništvo ugotavlja: »Meja, ki je stičišče dveh narodov, obenem pa vez med matičnim narodom in etnično manjšino, vedno znova poraja odprta vprašanja, ki jih želimo tudi v reviji tankočutno spremljati in ocenjevati. Nedvomno pa je iz tega zornega kota za revijo najpomembnejša naloga utrjevati vezi med Slovenci tostran in onstran meje s ciljem po tesnejšem združevanju obojih v enotno narodno bit.« Novi ustavi sta posvečena dva prispevka v reviji, sodobnih vprašanj pa se dotika tudi članek Sergija Pelhana »Kulturna akcija«, v katerem razmišlja o prizadevanjih Temeljne kulturne skupnosti Nova Gorica »po tem, da bi približali kulturne vrednote delavcem. Ciril Zupanc piše o 30. obletnici ustanovitve »primorskega« 9. korpusa, Branko Marušič pa o Brdih v velikem tolminskem puntu leta 1713.

Prispevek Mohorjeve družbe k 260-letnici tolminskega kmečkkega upora pomeni ponatis Pregljevega romana »Tolminci«, in sicer kot 124. zvezek »Slovenskih večernic«. Spremnno besedo h knjigi je napisal France Koblar. Knjižni dar celjske Mohorjeve družbe obsega tudi letos eno knjigo verske vsebine, to je »Apostolska dela«. Natisnjena so v podobni opremi kot lanskeletni »Jezusov evangelij«, uvod je tudi tokrat napisal znani strokovnjak za novo zavezo dr. Staniko Cajncar. Izdaja knjige je koristna slasti še zaradi tega, ker je povojna izdaja sv. Pisma slovenščini (v založbi marborskega škofijskega ordinariata) popolnoma pošla in trenutno na slovenskem knjižnem trgu ni mogoče kupiti sodobnega prevoda celotnega Sv. pisma. Upoštevajoč to dejstvo pomenita obe knjigi zaenkrat dragoceno dopolnilo in nadomestilo. M.V.

NOVA ŠTEVILKA REVJE »PROSTOR IN ČAS«

V Trst je prispela nova, 12. številka revije »Prostor in čas«. Dobi se v Tržaški knjigarni. V njej sodelujejo Alfonz Gspan, Lojze Krakar, Janez Banič, Viktor Snoj, Alojz Rebula in Jože Banič (s prevodi pesmi umrle avstrijske pisateljice Ingeborg Bachmann), Neva Šlibar, Mirko Jurak, Božidar Borko, Igor Gedrih, Valentin Cundrič in Janko Messner.

ODKLONJENA NAGRADA

Pesnik Janez Menart je z odločno gesto (s pismom »Delu«) odklonil pesniško nagrado — poldrug milijon starih dinarjev — iz Prešernovega sklada, iz nevolje nad tem, da mu jo je »podelilo« razsodišče, sestavljeno iz »avantgardistov« tipa Šeligo et comp. Njegovo dejanje je vzbudilo v slovenskih literarnih krogih mnogo — in največ pozitivnih — komentarjev, ker so že mnogi sili veljavnosti, ki si jo dajejo »avantgardisti«, ki se postavljajo za arbitre drugim, ne da bi bili sami prispevali kaj zares vrednega k slovenski kulturi in literaturi.

V članku trdi, da kmečki upor leta 1713 ni bil samo tolminski, ampak vseprimorski, in navaja počatek, da je zahteval skupno 18 ali 19 ugotovljenih žrtev. Omenjen je tudi napad na devinski grad, ob katerem je padlo štiri ali pet upornikov, Lojze Kante govori o razlastitvah slovenske zemlje v Italiji in njihovih posledicah za narodnostno podobo vasi. Etnolog Naško Križnar je napisal krajšo razpravo z naslovom »Mera kot osrednji dogodek poselitve planine Za skalo«; v njej piše o eni izmed trentarskih planin, ki je danes še v rabi, in njenem gospodarstvu.

Na koncu revije najdemo še dva zanimiva prispevka s področja literature. N. J. je objavil krajši zapis o prof. Martinu Vrtovcu, ki se je rodil leta 1939 v Vidmu, po rodu pa izhajal z Vipavskega. Prof. Vrtovec je zrasedel v italijanskem okolju in se je šele v zadnjih letih začel zanimati za slovenski jezik in kulturo, zlasti pa za prevajanje slovenske poezije v italijanščino. »Srečanja« so natisnila slovenski izvirnik in italijanski prevod ene pesmi Mateja Bora ter dveh pesmi Karla Destovnika — Kajuha. Marijan Breclj je opozoril na štiri novejšje prevode Kosmačeve »Balade o trobenti in oblaku«, ki so izšli v zadnjem času: leta 1970 v slovaščini in ukrajinščini, nato v nemščini, leta 1973 pa v latvijščini v visoki nakladi 20.000 izvodov.

Sodobno kmetijstvo

Državni načrt

»Mesni načrt« kmetijskega ministra Ferrarija-Agradija se nenehno spreminja. Zdaj se srečujemo že s 6. varianto. Mogoče nismo še pri kraju. Zlasti ne, ker so se v igro vmešale tudi dežele. Kaže, da bo minister šel v boj z deželami s sledečim, t.j. šestim izpopolnjenim načrtom, ki se glasi takole: 1) načrt je večleten; 2) 15 milijard za nagrade namenjene vzreji in pitanju telet, pri čemer naj bi nagrade v goratih in hribovitih področjih bile do 50 odst. višje; 3) 13 milijard za preobrazbo obdelane zemlje, nakup zemljišč in opreme obratov; 4) 10 milijard za ugodna posojila posameznim in združenim obratom; 5) 15 milijard za državna podjetja, ki bi želela postaviti in voditi obrate vsedržavnega pomena; 6) ustanovitev servisnih zadrug na krajevni in državni ravni, katerim bo treba izročiti živino, za katero so predvidene nagrade.

Načrt ni naletel na dosti odobravanja, zlasti ne s strani strokovnih krogov, ki mu očitajo, da bo, zlasti preko zadrug, o katerih je govor v 6. točki, postal sredstvo političnih (politikantskih) spletk in barantanja. Predvsem gledajo z nezaupanjem na obvezno prodajo živine.

Da gre za zelo slab načrt, kaže že dejstvo, da so dežele prišle na dan s skupnim protipredlogom za razvoj živinoreje.

Ta predvideva naslednje točke:

- 100 milijard za nagradne sklade dežel za leto 1974, ki bodo namenjeni vzreji in pitanju telet z možnostjo 50 odst. povišanja nagrad v goratih in hribovskih področjih;
- 10 milijard živinorejskim zadrugam: del kot začetna pomoč in del za prispevke (do 90 odst. obratovalnih stroškov);
- 10 milijard za ugodna obratna posojila, namenjena živinorejskim zadrugam;
- prepoved zakola telet za vse tiste živinorejce, ki v teku enega meseca napravijo prošnjo za nagrade;
- Medministrski odbor za nadzorstvo nad cenami bo nadzoroval cene močnih krmil.

Sedaj so v teku ostre polemike med zagovorniki ministrskega načrta (toda gre jim bolj za obrambo centralizma) in zagovorniki deželnega načrta. Ne da bi šli v podrobnosti, lahko rečemo, da je končno prek deželnega načrta, prodrlo spoznanje, da se italijanska živinoreja vrti v krogu, kajti dokler bodo na tekočem traku klali teleta, ne bo izhoda iz krize. Tu je sedaj na vidiku prvi korak iz krize. Problem se ne izčrpa v omejitvi ali prepovedi zakola telet. Treba bo spraviti v tek dolgotrajno in obsežno akcijo, da se spremenijo prehrabne navade Italijanov, ki ne kažejo dosti zanimanja do govejega mesa. Teletinna je postala »statusni simbol«, simbol blagostanja. ZDA, ki so neprimerno bolj bogata dežela, skoraj ne poznajo teletine. Seveda ni to edini razlog, da ne poznajo ZDA krize v živinoreji. Nedvomno gre za cel kup vprašanj, od katerih kaže poudariti izredno organiziranost (večsto-

Državni in deželni načrt za živinorejo

penjsko povezane zadruge, od pridelovalnih do prodajnih), kar vpliva na poslovne rezultate in seveda prosto tržišče (ne poznajo političnih cen).

100 milijard za primanjkljaje zaradi političnih cen

Glede političnih cen velja omeniti pobudo vlade, ki pripravlja sklad 100 milijard za kritje primanjkljaja oz. izgube, ki jo trpijo producenti nekaterih pridelkov, ki imajo politično ceno. V teku je priprava pravilnika. Tu je dovolj, če opozorimo, da znaša že sam primanjkljaj pri kruhu in testeninah več kot 100 milijard. Vsak komentar je odveč. Toda, da ne bo obupani živinorejci, če bo bral te vrstice, še bolj obupal, nekaj razveseljivih novic.

Ugodna posojila za škodo od suše

Vsi kmetovalci tržaške pokrajine lahko do 29. marca vložijo prošnjo za 5-letno posojilo z 1-odst. obrestno mero. Predviden je povrh 20-odst. prispevek na odobreno vsoto posojila, kar pomeni, da bo eno petino odobrenega posojila plačala dežela. Velja omeniti, da je to za zdaj edina oblika (verjetno bo prišlo tudi do razdeljevanja močnih krmil zastoj ali po znižani ceni) pomoči kmetovalcem, ki jih je prizadela lanskoletna suša. Prošnje je treba predložiti na kmetijskem nadzorništvo, ki daje tudi vsa potrebna pojasnila. Med pooblaščenimi bančnimi zavodi so tudi kmetijske posojilnice in hranilnice.

—o—

Ameriški zunanji minister Henry Kissinger namerava baje zdaj posredovati še med Izraelci in Sirci.

VPRAŠANJE SVOBODE VESTI

(Nadaljevanje s 3. strani)

versko vojno, ki je v dobi frontizma osamila katoličane in razvrednotila njihovo politično delo neglede, kje in kako se je izražalo. Prav s tem, da bo veliko katoličanov v Italiji glasovalo proti odpravi razporoke, se bo razbil poskus novega klerikalizma, se pravi poskus izrabljanja verske zavesti v politične namene. Katoličani pa bomo tako tudi pokazali, da nam zaključki vatikanskega koncila niso le popisan papir, ampak nov duh, ki naj preveva vse kristjane, ko se odpirajo svetu in sočloveku, ne zato, da bi ga omejevali (primer tega referenduma), ne zato, da bi ga obvladovali, ne zato, da bi ga spet zaslužnjevali, temveč da bi mu s svojim veselim sporočilom ponudili možnost sožitja za boljše življenje, za bolj človeško skupnost, za bolj trdno družinsko vez.

No, in v to smer naj gre sedanja predvolilna kampanja vseh odgovornih kristjanov, ki vatikanskega koncila niso prespali. Obstaja pa resna nevarnost, da bodo določeni krogi tudi v tem primeru podprli skupino tradicionalističnih katoličanov in da si bo italijanska škofovska konferenca zelo močno prizadevala za odpravo razporoke. V tem primeru bo še bolj otežila položaj posameznika, ki bo dodatno moral izbirati še med poslušnostjo avtoriteti in med svobodo svoje vesti. Toda tudi kar se tega tiče, je bil zadnji koncil zelo jase, ko je govoril o človekovem dostojanstvu.

Samo z zares odgovornim glasovanjem posameznika se bo orožje referenduma obrnilo proti tistim, klerikalno-fašističnim skupinam, ki so si ga zamislile in sprožile njen mehanizem, da bi povzročile nazadovanje italijanske družbe. Glasovati proti odpravi razporoke v Italiji je zato nujnost za vsakega demokratičnega državljan. Kristjani pa imamo ob tem dolžnost v skladu s svojo vero, da se tega državnega zakona ne poslužujemo. Propaganda, ki si jo torej kristjani lahko dovoljujemo, mora iti prav v to smer.

7 Besednjakovi dopisi Bevku

Tvoja čertica (28) je zelo prijetna. Smoter, ki ga zasleduješ, je izpolnjen na celi črti; v celoti in v posameznostih. Misel, ki se razliva po tem organizmu kakor kri po žilah trupla, je razvidna zelo neposredno: moč, preteklost in bogastvo plemena se pojavlja pri njegovih udih celo v zunanostih, ki se zde navadnemu opazovanju brezpomembne in postranske; mogočnost in razvojna stopinja plemena se giblje nezavestno v srcih, mislih, v vsem obnašanju najresnejših njegovih članov. To je recimo res spoznanje. To je res resnica, ki je ne žvižgajo ptiči na strehah. Kot resnica je že bistveno določena za vsa bitja, ki imajo razum in možgani, to je za človeštvo. Kljub univerzalnosti problema je stvar polna odnošajev in migljajev na naše slovenske razmere in zahteve. Rekli bi lahko, da je Tvoja črtica nekaj dokument, ki bi pričal, kako je bilo z zavestjo in fiziognomijo mislečega Slovenca v začetku XX. stoletja v sredi mogočnega tujega kulturnega središča. V tem tiči slovenska stran te skice. Dokaz, kako je mogoče strniti splošno človeško, slovensko in celo najosebnejšo stran v enovitost brez nasprotij, je dan s Tvojim razglabljanjem v papirju, ki Ti šumi v žepu in Te kliče s svojim trdim glasom.

Mislil pa, dragec, da bi bila v Tvoji stvari še večja ekonomija sredstev mogoča. Vsak stavek mora stati tam takò, da je nujen, neobhoden in da se brez njega vse podere. Meni ugaja povsod eksaktnost. V najbujnejši fantaziji in v najlepših sanjah mora biti preciznost geometrije. Vi (29) morate govoriti tako, da bi rabili drugi ljudje knjige, da povejo to, kar napišete Vi na eni strani.

Tvoje vabilo na sodelovanje je prijazno in časteče, a jaz bi rad sodeloval le kot dober, če mogoče zelo dober delavec. Srednjih ljudi imate itak na izbiro. Sodim, da mi nedostaja ona spretnost in elasticiteta misli in izraza, ki bi mogla držati ravnotežje z vnanjostjo in slovesom vašega lista. Če bom imel dobro uro, Ti pošljem poskus, ki lahko potem o njem svojevoljno sodiš in ki je namenjen Tebi.

Odgovori na hitro.

Besednjak

(28) Gre za Bevkovo sliko Na četrti galeriji (DS 1917, str. 38-39), ki jo je sprožil Bevkov obisk gledališke predstave na Dunaju z reminiscencami na zaprt ljubljansko gledališko hišo. (29) Mladi v DS.

(dalje)

28 | Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

menitega nagiba preprečevati zlo dejanje? Tako je vprašal ravnatelj. Tovariš od policije pa si je prižgal cigareto, puhnil velik oblak proti stropu in se posmehtil:

»Saj se bom zjokal! Tako je ganljivo!«
»Ganljivo ali ne,« je pohitel Peter. »resnica je taka, da so si izmislili tisto dekletce za vabo. Mislili so, da bo prišel — da bi se deklenci maščeval.

»Tega mi fanta nikakor nista hotela povedati. Lahko mi verjamete, da sem ju spraševal in vrtel na vse pretege. Imel sem še drug vzroke za to.«

»In nista povedala?«
»Ne,« je odkimal Peter. »Fantiča sta mi povedala samo to, da so si izmislili neko dekletce, ki je ali ki je bil Rajko zaljubljen vanjo.«
»Torej boste rekli, da je šel, kako bi dejal, iz ple-

»Res, to za mojega brata še ni zveličavno,« je pri pomnil Peter. »Toda Rajko je šel zraven iz drugačnega nagiba. Za to, da bi ga pridobili, so si Džoki in onadva izmislili osebo, ki naj bi se pripeljala z avtom. Skratka, stvar je taka, da je Rajko hotel tisto osebo obvarovati neprijetnosti.«

»Katero osebo so si izmislili?« je suho vprašal tovariš.

junaškega tovariškega dejanja — tako sta dečka rekla — sta prišla fanta k meni.«

»Le zakaj nam Rajko ni tega povedal že dopoldne!«

»Zato,« je rekel Peter, »da ne bi izdal tovarišev.

naj vam razkrijem še eno ekoliščino. Eden izmed možakov, ki sta lovila fante, je enega izmed fantalinov ujel. Rajko mu ga je spet iztrkal. Možak vam tega seveda ni povedal, no, najbrž vam ni, iz sramu, seveda. Zaradi Džokijevega izdajstva in zaradi Rajkovega

»Vaš brat bi tisto dekle lahko lahko drugače obvaroval neprijetnosti.

»To za Rajka ne bi bilo moško ravnanje,« je stišano odgovoril Peter. »Sešel se je s fanti in jih ni pustil v avto. Zato, ker jih ni pustil, so se stekli. Naprej vam je zgodba znana. Da bosta tovariša razumela razplet,